

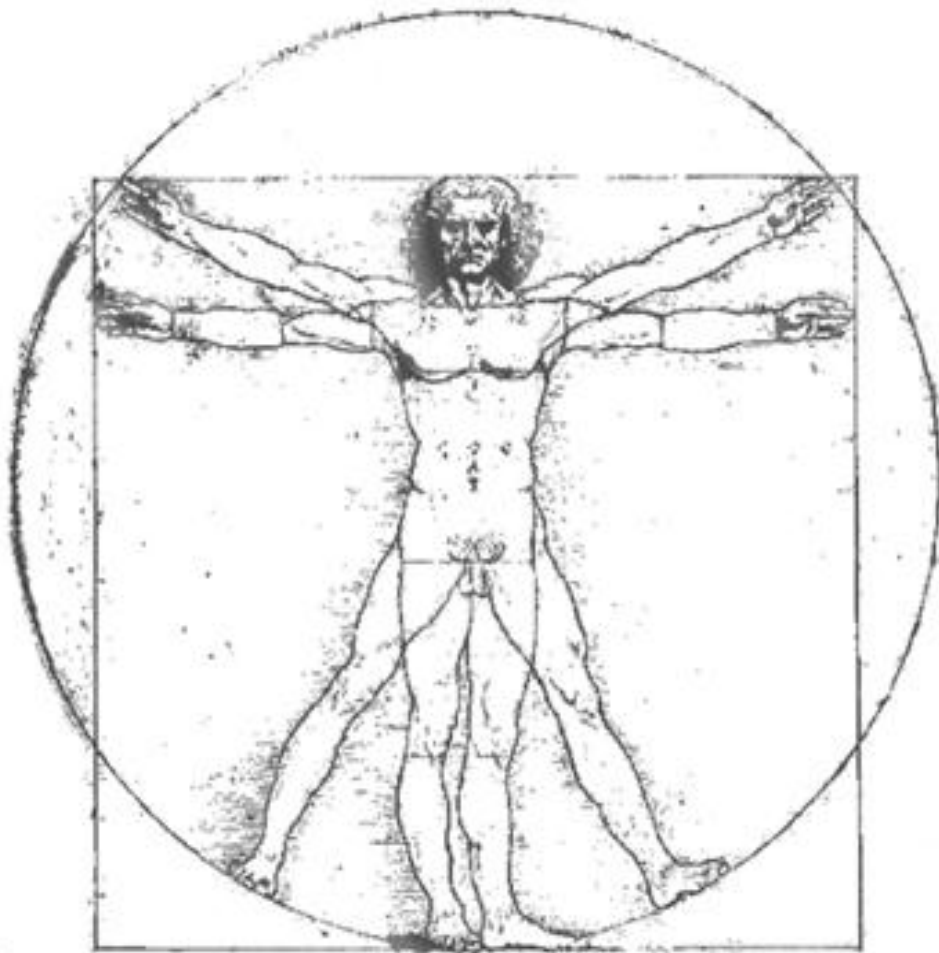
ESTETIKA IN FILOZOFIJA

FILOZOFSKI POGLED NA ESTETIKO TER PREGLED
ESTETIKE SKOZI ZGODOVINO

Avtor: ANTON URBANIJA

Datum: november 2011

I.	Kazalo	2
II.1.	Uvod	3
2.	Estetika in filozofija	4
3.	Estetika v starogrški filozofiji	6
4.	Estetika v srednjem veku	10
5.	Estetika danes	16
III.	Zaključek	17
IV.	Viri in literatura	18

II. 1. UVOD

Seminarska naloga „Estetika in filozofija“, predstavlja filozofski pogled na estetiko v različnih časovnih obdobjih od starogrškega pojmovanja preko srednjega in visokega srednjega veka pa vse do današnjega pogleda na estetiko. V različnih zgodovinskih obdobjih proučujemo dognanja na področju filozofije skozi pregled delovanja posameznikov, ki so delovali na področju filozofije v njihovem času in prostoru. Naloga obravnava filozofski pogled na estetiko v času od starogrških filozofov do danes, prostorsko pa je omejena na evropski prostor. V antiki začnem s Pitagoro nato sledijo Platon, Aristotel, kasneje Plotin (grškorimski filozof) in nato preidem v evropski srednji vek, ki ga zaznamujejo srednjeveški filozofi. Naloga se zaključi s pogledom na filozofski pogled na estetiko v modernem času in danes.

Beseda estetika je v slovarju slovenskega jezika razložena kot filozofska disciplina, ki proučuje lepo in človekov odnos do lepega.

Na začetku (od časa predsokratikov) estetika še ni imela današnjega imena in je bila nekakšno discipliniranje izrezanih misli o umetnosti in lepoti pod okvir, ki mu je dal ime danes uporabljeno ime „ESTETIKA“, Alexander Gottlieb Baumgarten leta 1735.

Besedo estetika uporabljamo, kadar govorimo o lepoti in običajno doživljamo termin estetske izkušnje kot izkušnjo povezano z nečim lepim, kar lahko zaznamo z našimi čutili. Estetika je panoga filozofije in skozi zgodovino filozofije je bilo razvitih več smeri, ki ostanejo na ravni eksperimenta in niso bistveno vplivale na osnovno disciplino.

2. ESTETIKA IN FILOZOFIJA

Estetika je filozofska disciplina, zato je jasno, da brez filozofije estetike ne razumemo na način, ki je splošno predstavljen. V nasprotnem primeru bi bila estetika znanstvena veda in ne bi bila posvečena sedanjemu namenu.

Estetika kot filozofska veda ne nastopa prvenstveno kot veda, ki določa kaj je umetnost in tako vse kar je neumetnost izloča. Estetika kot osnova za umetnost jemlje umetniško delo kot dejstvo in obravnava njegov vpliv na različne funkcije sistema, ne ukvarja pa se z nastajanjem umetniškega dela. Za estetiko je značilno, da je obrnjena v preteklost, se opira na preteklost in iz preteklosti črpa vsebino. Ključni pojmi v estetiki so; lepo, forma, umetnost, harmonija. Estetika poleg navezave na preteklost išče nenehne opore, saj niha med tradicijo in trendi posameznih obdobj.

Filozofija je dvogovor ali sinteza, ki nastane iz teze in antiteze in tako odkriva ideje, umetnost pa te ideje ustvarja in realizira. V filozofiji je podoba jasnejša, če ima manj vsebine za razliko od umetnosti kjer je to obratno.

Lahko rečemo, da se estetika kot filozofija umetnosti ukvarja z obdelavo okvirja, umetnost pa z njegovo notranjostjo, torej vsebino samo.

Filozofija ima podobno razmerje do resnice kakor umetnost do lepote.

Filozofija sega tako daleč do koder sega naš razum, umetnost pa se dviga nad domet našega razuma. Estetika kot filozofska disciplina pripomore k pojasnjevanju fenomena umetnosti. Ljudje imamo s svetom vzpostavljen odnos in sicer prvi tak odnos, ki nam omogoča, da živimo je praktični odnos. Nasprotno od praktičnega odnosa imamo za pokrivanje potreb po radovednosti teoretski odnos. Ne glede na to ali je človek veren ali ne imamo ljudje religiozni odnos, ki pomaga zadovoljevati našo potrebo po navezanosti, predanosti in zaupanju. Poseben odnos do sveta je ESTETSKI odnos, ki označuje naše ugodje ali neugodje glede na to ali je nekaj lepo ali grdo. Ta odnos pomaga zadovoljevati naše kulturne potrebe. Človek potrebo po lepem zadovoljuje tudi z ustvarjanjem, saj vedno želi ustvariti stvari, ki ne služijo le potrebi ampak godijo tudi očem. Predmeti, ki ne služijo praktičnemu življenju ampak služijo zgolj vidni in slušni zaznavi so umetniške stvaritve. Na vseh področjih delovanja človeka spremlja njegov ESTETSKI interes. Vsak odnos do okolice temelji na

njegovem interesu, celosten odnos pa se kaže v FILOZOFSKEM odnosu. V njem se ne zrcalijo posamezna spoznanja ampak spoznanje o spoznanju samem. Znotraj filozofske misli se dogaja tudi razmišljanje in razlaga človeške misli o lepem in o umetnosti. To dvoje ločimo, ker je področje lepote širše od področja umetnosti. Lepota in umetnost sta torej predmet ESTETIKE kot FILOZOFSKE discipline. Vprašam se čemu je estetika kot nauk o lepem sploh potrebna in čemu naj bi nam bila teorija, ki naj razlaga in tudi razloži ter sistemsko utemelji pojem lepote? Verjetno gre za temeljno odvisnost odgovorov od našega trenutnega filozofskega sistema ali stališča. Tako odvisnost vsakokratne estetske izkušnje od kakega filozofskega sistema povzroči FILOZOFSKO koncepcijo, zgodovina estetskih izkušenj pa postane zgodovina ESTETSKIH koncepcij. Če si postavimo vprašanje ali umetnost in njene stvaritve potrebujejo svojo filozofsko teorijo si moramo najprej postaviti nam razumljivo teorijo o značaju umetnosti. Naloga estetike je v tem, da iz umetnine izlušči tisto zaradi česar je ta umetnina sploh estetski pojav ali estetski fenomen. Estetiko zanima simbolni značaj umetnosti vendar samo v primeru, ko se ta ukvarja z njo. Nalog estetike je več, verjetno pa prevladujeta dve in sicer je prva naloga estetike, da ugotavlja in raziskuje notranje zakonitosti umetnine in druga, ki skuša razložiti pomen umetnine. Pri vprašanju teorije estetike se postavlja vprašanje kateri tip estetike je pravi? Ali tisti, ki skuša bolj poudariti tisto filozofijo iz katere izhaja ali pa tisti, ki skuša zajeti in razumeti sam estetski pojav. Če bi bila izpoved umetnine enopomenska in razumljiva, bi bilo nadaljnje razpravljanje odveč. Ker pa umetnina sama o sebi ne zna povedati ničesar jo je potrebno raziskovati in prodirati v njeno bistvo. To raziskovanje se dogaja odkar obstaja človek zato lahko rečemo, da je filozofija estetike stara toliko kot človek.

3. ESTETIKA V STAROGRŠKI FILOZOFIJI

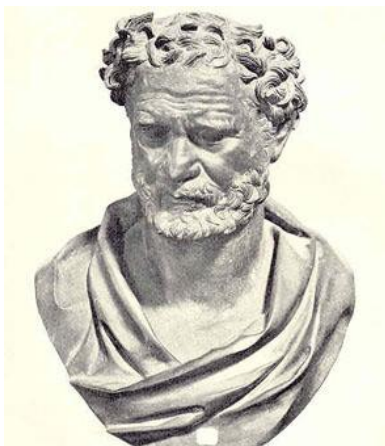
Estetika se skozi svoj zgodovinski razvoj opira na svojo preteklo izkušnjo in se tako nadgrajuje. Razmišljanje o lepoti in umetnosti, ki ga obravnava ta naloga sega v čas pred Platonom, saj je Pitagora v 6. st. pnš razglabljal o proporcih kot osnovni številčni osnovi za lepoto.

Pitagora (okoli 570-okoli 495 pnš)

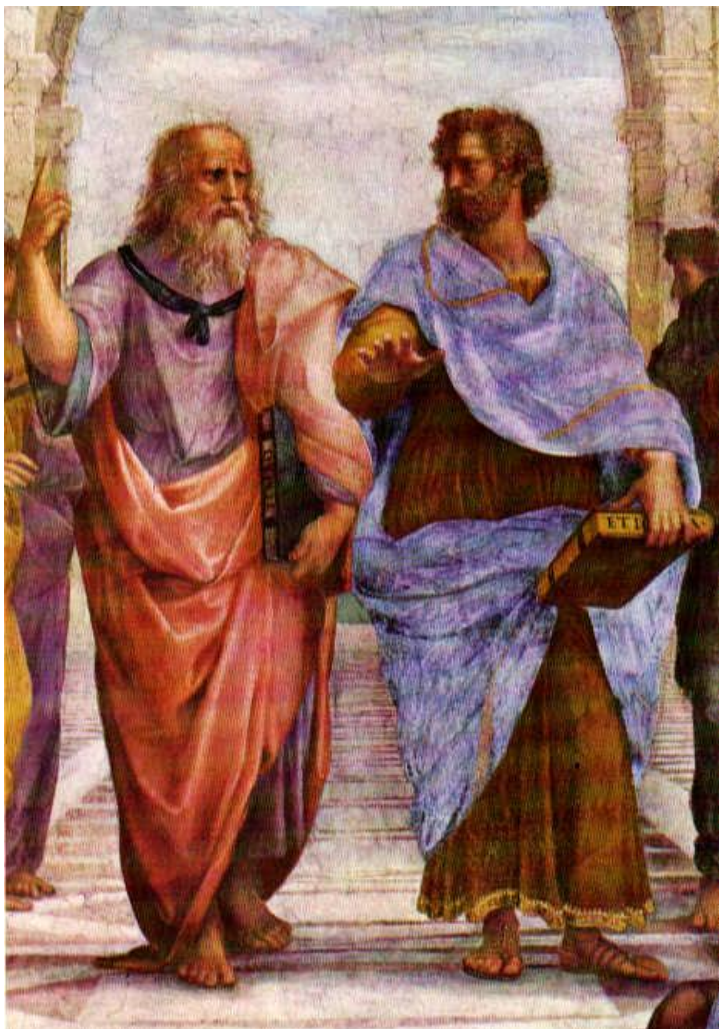
Pred Sokratom In Platonom je omeniti Demokrita iz IV. st. pnš.,ki je učil, da je lepota v enotnosti mnogega, pod pogojem, da so deli v pravih razmerjih, to je vmes med premalo in preveč.

„Lepo je v vsem le srednja mera: preobilje in pomanjkanje ji nista po volji,,

Demokrit (okoli 470-360 pnš)

Sofisti, ki so bili s strani filozofije in filozofov (še posebno Sokrata, ki je sicer izhajal iz vrst sofistov) nesprejeti, so imeli do umetnosti povsem praktičen poglede in se niso spraševali kaj je to lepota. Verjeli so, da je lepota v človekovem zaznavanju in ne stvareh samih. Takšno dojemanje temelji na ugodju ob zaznavi lepega in neugodju ob zaznavi grdega. Platon je bil prvi, ki je obravnavanje umetnosti podredil filozofiji in jo s tem definiral, tako, da je taka ostala do danes. Platon velja za največjega filozofa vseh časov in je bil hkrati tudi eden najpomembnejših estetikov Antike zato ga imamo za ustanovitelja estetike kot jo poznamo v našem času. V antiki pri Platonu in Aristotelu sta se nakazali dve smeri estetike in sicer VSEBINSKA in FORMALISTIČNA estetika.

Platon (427-347 pnš) in Aristotel (384-322 pnš)

Platon je začetnik formalistične estetike in razume umetnost kot odslkavo, kot posnetek posnetka. Po njegovem obstaja najprej svet idej, katerega posnetek je

realni svet, umetnost pa je posnetek tega sveta. Umetnost je posnetek posnetka, umetnost pa zase uporabi formo, ki je vnaprej dana kot ideal, ki ga predstavlja najprej realni svet šele nato pa svet idej. O umetnosti je Platon pisal v mnogih svojih delih (Simpozij, Faidon, Faidros, Država...) Ideje so po njegovem urejene po vrednostnem redu kot piramida vrh katere so ideje dobrega in lepega, zato je vse kar je dobro tudi lepo. Platon pravi, da se kaže lepota človeku po čutni plati torej je najprej v telesu. Od notranje- duševne lepote se bo dvigala človekova strast po lepem kvišku in človek bo počasi prihajal do lepote spoznanja ali vednosti. Na ta način bo človek uvidel lepoto in modrost filozofije zaradi česar se bo prebudila radovednost po najvišji vrsti lepote, to je lepota na sebi. Človek po psihološki plati dojema lepoto kot posebne vrste ugodje zato uživanje lepega po Platonu nima čustvenega obeležja, ampak je čisto racionalno in razumsko dejanje. Platon pojasni svoj odnos do umetnosti s slovito primero o jami. Platon pravi, da je umetnost lahko škodljiva in jo je kot tako treba umakniti, dovoljena je lahko le toliko kolikor služi vzgoji pri treh osnovnih idealih in sicer: za dobro, za lepo in za resnično. Skladno s tem spoznavanjem se kaže tudi vedno večji smisel bivanja kar je Platon povedal z izrekom „Lepota je pomočnica pri rojstvu dobrote.“, Platon določa lepoto po umirjenosti, simetričnosti in razmerju kar velja tudi za resnico in dobroto. V Platonovi teoriji umetnosti je prepričanje, da je temeljna vrlina znanje, spoznanje in modrost. Platonova šola se je imenovala Akademija. Iz te šole izhaja tudi Aristotel, ki je nasprotnik večine Platonovih načel oziroma je kritičen do vseh filozofij od Talesa naprej in postavil na noge nekaj posebnih filozofskih disciplin, med njimi formalno logiko, estetiko in etiko. Aristotel je začetnik vsebinske estetike in njemu je bistvo neke stvari to, po čemer neka stvar je to kar je. Umetnost izraža bistvo ni pa nujno, da izraža zvesto podobo predmeta (za razliko od Platona). Podobno kot Platon pa je razlikoval med relativno lepoto, ki je povezana z dobroto in objektivno, ki jo je mogoče opaziti na predmetih in, ki jo je opredelil kot zakonitost, simetrijo in omejitve. Ti trije pojmi postanejo norme in merila, ki se jim mora podrediti vse kar hoče veljati za lepo. Aristotelova estetika tako postane normativna zato, ker daje merila za ocenjevanje kaj velja za lepo ali nelepo. Tudi pri Aristotelu je umetnost posnemanje vendar ne v smislu kopiranja ampak v smislu poustvarjanja notranjega bistva stvari. Po Aristotelovi smrti je vse do Plotina zanimanje za umetnost, za njeno teorijo in za estetiko kot filozofsko disciplino

ugasnilo. V II. Stoletju so nastale helenistične šole, kjer so prevladali stoiki, skeptiki in epikurejci, ki skorajda niso poznali in obravnavali estetike. Delovala je filozofska šola, ki je bila Plotinova sinteza celotne grške filozofije in je bila pod vplivom Platonove filozofije. Najbolj pomemben predstavnik helenizma je prav Plotin v III. stoletju. Po njem je pri duhovnih in materialnih sferah pomembna lepota, ki ima dvojni pomen in sicer na eni strani kozmičnega, metafizičnega na drugi strani pa umetniškega, ustvarjalnega.

Plotin ugotovi, da človek dojema lepoto predvsem z vidom in sluhom.

Človekovo hrepenenje po lepem je tako hrepenenje po bogu, po ENEM.

Plotin (205-270)

Za Plotina je prava lepota lepa duša, ki ima lastnost, da zaznava in prepoznava lepoto in jo tudi sama ustvarja. Plotinova filozofija lepote je globoko vplivala na vse evropsko mišljenje. Ta filozofija je vplivala tudi na Avrelija Avguština. Pomemben je, ker je združil Platonovo filozofijo v Plotinovi priredbi v novo krščansko filozofijo. Avguština je posnemal tudi Aristotela, ko je poudaril pomen številčne mere za oči. Po vsebini je določil lepoto kot sij, svet resnice kar pomeni, da ima lepota spet svojo funkcijo kot način spoznavanja stvarnosti in boga. Precej se je ukvarjal z arhitekturo, kjer je občudoval posebej uravnoteženost in simetrijo gradbenih prvin. Pri razlagah umetnosti se opira na matematiko, zato sta mu bistvena red in simetrija, kjer je zagovarjal stališča, da je treba uporabljati cela števila brez preostankov. Po psihološki plati je Avguština

pojasnil, da spremlja lepoto ugodje pri človeku, ko uživamo ob lastni duševni aktivnosti. Avguštin ni umetnosti štel za prevaro, laž in greh kot mnogi njegovi verski in filozofski sodobniki pred njim in za njim.

Avrelij Avguštin (354-430)

Z Avrelijem Avguštinom se je končalo obdobje antične in helenistične filozofije, ki je obravnavalo skoraj vsa vprašanja estetike in probleme treh različnih filozofskih koncepcij: Platonovo, Aristotelovo in Plotinovo. Po Avrelijevi smrti je zanimanje za estetiko skoraj povsem zamrlo in nastopilo je nekaj stoletij trajajoče temno obdobje do srednjega veka, ko se je nadaljevala tako umetnost kot tudi njena teorija.

4. ESTETIKA V SREDNJEM VEKU

Formalistična in Vsebinska estetika sta vse do petega stoletja veljali za osnovni opredelitvi glede vprašanj estetike. Srednji vek se prične z razpadom rimskega imperija v V. stoletju, kasneje pa razpade tudi antični svet. V tem obdobju (do 12. stoletja) j so se dogajale selitve narodov, vpadi barbarskih plemen in nastajanje novih držav. Ljudje so se bolj kot z umetnostjo ukvarjali z vprašanji preživetja in obrambnimi vprašanji. Vezni člen med antiko in Evropo postane krščanska vera. Krščanski veri se gre zahvaliti za oživljanje filozofije za kar so iskali osnovo v „poganski,, filozofiji. V obdobju sholastike (značilno po branju besedil) nastane filozofija, ki je skušala utemeljiti vero z antičnimi filozofskimi vzorci. Umetnosti postanejo enakovredne drugim obrtem in rokodelci

postanejo enakovredni umetnikom. Sužnjelastništvo prehaja v fevdalizem. Nastajajo obrtniški cehi, ki se poistovetijo z umetnostjo in sicer predvsem tisto, ki je bila povezana s cerkvijo. Verjetno je bilo takšno razmišljanje pogodu cerkvi, ki je gradile nove stavbe in zanje potrebovala izvajalce umetniških obdelav teh stavb (slikarstvo, kiparstvo, arhitektura). Vsiljuje se pomislek, da je bilo cenovno sprejemljivejše, če so bili izvajalci umetnin neumetniki, torej rokodelci. V porastu je bila arhitektura, besedna umetnost je še vedno v upadanju. Prvi sholastik, ki omenja umetnost je Anselm Canterburyjski (1033-1109), ki je bil predstavnik radikalnega realizma. Drugi sholastik, ki je govoril o lepoti in umetnosti je bil Albert Veliki (1193-1280), tretji pa je Bonaventura (1221-1274), ki je bil filozofsko usmerjen v mistiko. Po treh imenih sholastike, ki so dali pečat estetiki je največje ime tega obdobja filozofije Tomaž Akvinski, ki je bil učenec Alberta Velikega.

Tomaž Akvinski (1225-1274)

Akvinski je v spoznavni teoriji sledil Aristotelu in ga dopolnjeval z elementi senzualizma, ko je poudarjal, da subjekt zaznava stvari s čutili, vendar pa zaznava samo to, kar mu je podobno. Lepoto je pogojeval s: popolnostjo, razmerjem ali harmonijo ter jasnost in razločnost. Kot metafizik je določil tri

stopnje lepega: telesno, duševno in božjo pri čemer je božja lepota absolutno ena in neskončna popolnost. Za estetsko doživljanje sta najpomembnejša vid in sluh, vendar le toliko kolikor služita razumu. Po Tomažu Akvinskem se prične obdobje renesanse, ki je bila usmerjena proti sholastiki. Renesanso je zaznamovala krščanska kultura s svojo etiko, ki je temeljila na milosti, ki si jo mora človek pridobiti, če želi ravnati etično. Osrednje mesto raziskovanja prevzame človek, ki v filozofskem razmišljanju zamenja boga. Cehovska združenja so v zatonu, ker so jih zapustili umetniki, ki začnejo delovati samostojno in svobodno. Filozofi renesanse so zanemarjali estetiko zato so umetniki sami ustvarjali filozofijo estetike ali bolj konkretno teorijo umetnosti. Verjetno največji renesančni filozof je bil Giordano Bruno, ki je vztrajanje pri nazorih plačal s smrtjo na grmadi.

Giordano Bruno (1548-1600)

Leone Batista Alberti je v renesančno misel uvedel teorijo posnemanja, ki je postala glavna teorija umetnosti v renesansi. Podobno je razmišljal eden največjih genijev vseh časov Leonardo da Vinci.

Leonardo da Vinci (1452-1519)

Leonardo da Vinci je bil zanimiv estetik, ki ni priznal nobene avtoritete razen lastne izkušnje. Po njegovem mnenju je oko univerzalni sodnik vsemu. Pomembni umetniki in estetski teoretiki v obdobju renesanse so še: Michelangelo Buonaroti, Albrecht Dürer, Castelveter, Bernardo Tasso in Vincenzo Maggi.

Podobno kot v vsej filozofiji je bil tudi v renesansi prostor za vse mogoče teorije. Renesančni umetniki so bili sami sebi estetiki in so vedeli kaj je lepota v umetnosti, niso bili pa enotni glede tega kaj je lepota v naravi oziroma kaj je lepota v filozofskem smislu. Pojavi se definicija umetnika, ki pravi, da je umetnik genij, ki nosi v sebi božanski navdih. Renesansa v 17. Stoletju prehaja v klasicizem oziroma v novi vek. Za to obdobje je značilna temeljna matematična metoda raziskovanja in razlaganja z merjenjem in izračunavanjem odnosov. Najbolj viden predstavnik tega časa je Descartes s filozofskim raziskovanjem metodičnega dvoma, ko je s premislekom zavrgel vso dosedanjo filozofijo z razlago, da nobena trditev ni bila dokazana neizpodbitno. Iskal je teoretsko izhodišče, ki bo zunaj vsakega dvoma. To točko je našel v samogotovosti duha, intelekta, ki ne dvomi vase, ker mu je dvomljenje in mišljenje zadosten dokaz za obstoj: MISLIM, TOREJ SEM.

Rene Descartes (1596-1650)

Descartes je pojmoval razum kot sposobnost preoblikovanja čutnih podatkov v spoznanju na podlagi nekaterih nekako strukturno vanj vtisjenih vnaprejšnjih pojmov kot so pojem boga, pojem vzročnosti, pojem neprotislovnosti... in to je imenoval „vrojene ideje,“. Za Descartesa je bila resnica jasno in razločno spoznanje oziroma evidentnost ali razvidnost. Od kriterija razvidnosti je bila odvisna racionalistična estetika ali bolje rečeno teorija umetnosti. V racionalizmu imamo opraviti z usmeritvijo, ki vidi v umetnosti zgolj poseben vidik resnice. Estetska misel francoskega racionalizma vodi k osamosvojitvi čustva. V racionalizmu se umetnost znajde v ozadju v ospredje pa stopi razum s

svojo znanstvenostjo. Umetnosti je v tem času prisojal višji umetniški pomen Thomas Hobes (1588-1679), ki si je zadal nalogo, da razišče umetnikovo ustvarjalno domišljijo ter je s tem začetnik PSIHOLOŠKE ESTETIKE. Prepričan je bil, da sta domišljija in razum enakopravna. Med racionalisti in empiriste pride do razhajanj saj za razliko od racionalizma empirizem vidi v čutnem izkustvu že pravo spoznanje in mu je razum le neke vrste organizator znanja. Empiristično naravnani estetiki niso iskali lepote v ali na predmetih ampak samo v načinu človekovega dojetanja predmetov. Za 18. Stoletje sta značilni smeri filozofije in s tem tudi estetike in sicer racionalizem in empirizem poleg tega pa se pojavijo novi poudarki, ki privedejo do nastanka estetike kot posebne neodvisne discipline kot osnova za kasnejše Kantovo obravnavanje temeljnih estetskih problemov. V novi dobi je prisotnih veliko filozofov, ki obravnavajo estetiko in vsak želi prispevati svoj del razmišljanja. Empiristični estetik David Hume (1711-1776) je zapisal svojo osnovno estetsko zamisel: „Lepote ni v pesnitvi, ampak v bralčevem občutku,“. Nemški filozof Aleksander Baumgarten je leta 1735 „uzakoniil,“ ime ESTETIKA s tem, ko mu je dal današnje ime. Baumgarten je celotno filozofijo razdelil na dve temeljni disciplini in sicer na logiko, kot na znanost o zakonih mišljenja in na estetiko kot na znanost o zakonih čutnega spoznanja. Spoznanje je tako razdelil na višje razumsko in na nižje čutno spoznanje. Estetke predstave ne morejo biti jasne intenzivno, vsebinsko ker, če bi bile potem sodijo v logiko. Baumgartnov racionalistični odnos do estetike, ki jo je utemeljil v človekovi čutnosti kot nižji sferi spoznanja je v 18. Stoletju doživel kritiko. Nemški estetik Wilhelm Heinse je skušal oživiti renesančni naturalizem. V tem obdobju se loti nakopičenih vprašanj v zvezi z estetiko Immanuel Kant, ki skuša obdelati tri področja: spoznavnoteoretsko, etiško in estetsko. Napisal je tri dela z naslovom Kritika..., ki mu pomeni kritično analizo spoznanja, njegovih možnosti in meja.

Immanuel Kant (1724-1804)

Kantov raziskovalni program je bila takoimenovana transcendentalna filozofija, ki naj bi vsebovala spoznanje o načinu našega spoznavanja. Uvedel je nov pojem estetske smotrnosti. V evropskem prostoru v času med Kantom in Heglom je bilo živahno filozofsko delovanje. V nemški romantiki se pojavi več imen, ki vplivajo na filozofijo estetike: Johann Wolfgang Goethe, Wilhelm von Humboldt, ki pravi, da je umetnost domišljisko prikazovanje narave, Friderich Schiller, Friedrich Schlegel, in njegov brat August in pa Gottlieb Fichte, ki so vsi pripomogli k pripravi tal za „velikega“, Hegla. Poleg že razvite subjektivne plati idealizma je objektivno plat idealizma razvil Joseph Schelling (1775-1854), njegovo idejo umetnosti pa je nadaljeval Georg Friedrich Hegel s filozofijo kot sistemom dialektično se razvijajočega absolutnega duha.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831)

Zgodovina duha je njegova fenomenologija, se pravi potovanje duha prek različnih stopenj lastne pojavnosti. Pravi, da pojem ni rezultat človekove intelektualne dejavnosti, ampak je razvojna oblika biti. Duh kot umetnost se razvija v treh zaporednih fazah: v simbolni, klasični in romantični umetnosti. Ne glede na velika spoznanja Hegla je bil vpliv njegovega dela na nadaljnji razvoj filozofije samo delen saj se pojavi estetski formalizem s Johannom Friedrichom Herbartom (1776-1841), ki se navezuje na Kanta. V naslednjem obdobju so na filozofskem področju prisotna imena: Karel Solger (1780-1819), Arthur Schopenhauer, in Friedrich Wilhelm Nietzscheja (1844-1900). V tem času imamo tudi slovinci prva vidna imena na področju filozofije. Eden teh je Ivan Bernik (1871-1897) na katerega se v zvezi s temeljnimi estetskimi zamislimi sklicuje velik del slovenske laične estetske misli. 20. stoletje nekateri filozofi

imenujejo stoletje filozofije. V Evropskem prostoru deluje veliko število filozofov, prisotne so velike politične in tehnološke spremembe, zgodita se dve svetovni vojni, razvije se marxistična ideologija. Zaradi tega 20.stoletje ne velja za stoletje estetike, pa vendar je v tem času nastalo veliko temeljnih del o estetiki. Estetika si prizadeva postati več kot zgolj filozofska teorija, ustvarja si zaveznitvo z literaturo, likovno dejavnostjo, glasbo. Estetika se deli na novo na področja, ki so izpeljana iz pojmov življenja: življenje, forma, spoznavanje in dejanje. Estetika doživlja fiziološki obrat.

5. ESTETIKA DANES

Današnja sodobna estetika ima svojo predzgodovino, ki sega od antičnih začetkov, do pozne renesanse in humanizma, ko se začne po našem sedanjem razmišljanju obdobje razcveta, ko se zares rodi filozofska estetika kot posebna disciplina. Novodobna estetika doživi hiter razcvet v obdobju 1750 z Baumgartnovo ESTETIKO do HEGLOVIH PREDAVANJ iz estetike v obdobju od 1817 do 1829.

Heglov poskus znanstveno upravičiti zastavljen znanstveni sistem estetike, ki bi ponudil univerzalni odgovor na vprašanje o umetniško lepem, torej poskus, da bi filozofija obvladala umetnost se je izjalovil.

Bistvo umetnosti ni razumsko spoznano, ker z umetnosti niso odgrnjene njene tančice, ki jo delajo skrivnostno.

Današnja velika produkcija informacij, možnosti vplivanja na potek dogodkov, prisotnost manipuliranja, nudenje novih možnosti na področju povezav, predvsem pa dejstvo, da je tempo sprememb neobvladljiv pomeni, da ni za stalno pridobljenih položajev. Temu se prilagaja filozofija, estetika in vse ostalo gibanje, ki ga povzroča človek. Sedanji status umetnosti postaja vprašljiv in ga bo potrebno ponovno definirati predvsem v odnosu do aktualne politike.

III. ZAKLJUČEK

Po pregledu razvoja estetike kot filozofske discipline se pojavi vprašanje uporabnosti estetike in vprašanje čemu služi estetika. Ali bomo potem, ko smo se seznanili z estetiko lažje razumeli in dojemali umetnost in njena dela? Ali jih bomo znali sami narediti? Estetika se opira na tradicijo preteklosti vendar se kljub temu odraža vzporedno s trendi trenutnega časa in je sestavina družbene zavesti neke dobe ter se spreminja skladno z ostalimi spremembami ki so medsebojno soodvisne. Osnova estetskega doživetja je estetsko čustvo, ki ima osnovo v psihološki podlagi, ki izhaja iz predstave o osnovi, ki je lahko predmet ali ideja. Estetika lahko razjasni teoretska vprašanja glede tega, da predstavljena umetnost ni resničnost ampak nekaj umetnega. Večinoma je estetika sestavni del umetniškega gibanja. Umetniško gibanje je podvrženo kritiki, zato bi lahko kritika predstavljala vezni člen in povezala estetiko in umetnost v komplementarno celoto.

IV. VIRI IN LITERATURA

1. Erjavec, Aleš, Estetika in kritična teorija, ZPS, Ljubljana 1995
2. Veber, Franc, Estetika, Slovenska matica, Ljubljana 1985
3. Sodnik, Alma, Izbrani filozofski spisi, Slovenska matica, Ljubljana 1975
4. Erjavec, Aleš, Estetika in epistemologija, DZS, Ljubljana 1984
5. Valentina, Sočan Hribar in Lev, Kreft, Vstop v estetiko, Filozofska f. Lj. Ljubljana 2005
6. Jerman, Frane, Sprehodi po estetiki, Mladinska knjiga, Ljubljana 1983